

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Prima Controuersia. De sensu Conclusionis: An scilicet Christus vt homo,
aut anima Christi causet gratiam & alios supernaturales effectus in nobis
& aliis rebus, tanquam causa Physica principalis, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

Ratio ordinis & sensus quaestii.

EXCLVSA ab anima Christi omnipotentia simpliciter, cuius obiectum est omne aliud ab esse peressentiam, illud scilicet omne, cuius esse aut fieri non implicat contradictionem, proponit quaestum de omnipotentia secundū quid seu cum addito eam limitante ad tale obiectum, quod est res omnis creata ut mutabilis; res enim actu creata aut etiam creanda, ut mutabilitati subiecta, pars quaedam sunt obiecti omnipotentiae simpliciter dictae.

Forma Textus.

PRAEMISSA duplici distinctione responderetur quaestio quatuor conclusionibus.

Prima distinctio, quae sumitur ex parte transmutationis creaturarum, est: Triplex est transmutatio creaturarum. Prima est naturalis; quae scilicet fit a proprio agente secundum ordinem naturae. Secunda est miraculosa; quae fit ab agente supernaturali supra cōsuetum ordinem, & cursum naturae; sicut resuscitatio mortuorum. Tertia est, secundum quod omnis creatura vertibilis est in nihil.

Secunda distinctio, quae sumitur ex parte animae Christi, est: Anima Christi dupliciter considerari potest: Vno modo secundum propriam naturam & virtutem; Alio modo, prout est instrumentum Verbi Dei sibi personaliter vniti.

PRIMA CONCL. Anima Christi secundum propriam naturam & virtutem suae naturalem suae gratuitam, potentiam habuit ad illos effectus faciendos, qui sunt animae conuenientes; declaratur recensendo genera effectuum per virtutem animae Christi producibilium; ut patet in Textu.

SECUNDA CONCL. Anima Christi, ut est instrumentum Verbi sibi vniti, habet instrumentalem virtutem ad omnes illas mutationes miraculosas faciendas, quae sunt ordinabiles ad incarnationis finem. Declaratur hac conclusio dicendo cum Apostolo ad Ephes. 1. finem incarnationis esse instaurare omnia siue quae in caelis siue quae in terris sunt.

TERTIA CONCL. Solus Deus potest creaturas in nihilum redigere. Probatur: quia solus Deus potest creaturas in esse conseruare; ergo. Probatur consequentia: quia immutationes creaturarum, secundum quod sunt vertibiles in nihil, correspondent creationi rerum prout scilicet producantur ex nihilo; ergo, sicut solus potest creare, ita solus potest creaturas in nihilum redigere; qui etiam solus eas in esse conseruat, ne in nihilum decedant.

VLTIMA CONCL. Anima Christi non habet omnipotentiam respectu immutationis creaturarum. Haec conclusio sequitur euidenter ex tribus praemissis conclusionibus, & praesertim ex Tertia.

Expositio Textus.

VIDENDA sunt, quae scribit Cajet. & post eum Suar. in 10m. circa sensum primae, & secundae Conclus. & circa probationes earum omittas, & circa responsiones ad argumenta. Vide etiam quae notat Valq. circa textum.

Secundo circa declarationem primae conclusionis notandum est animam Christi dupliciter posse homines aut Angelos illuminare. Vno modo physice, intundendo scilicet scientiam naturaliter acquiribilem aut supernaturalem; sicut in die Pentecostes Apostolis infudit scientiam supernaturalem. Alio modo moraliter, scilicet per modum magisterij; ut late declarauimus in 1. p. q. 106. art. 1. Primus modus pertinet ad immutationem

A miraculosam; ut ait S. D. in 1. 2. q. 113. art. vlt. ad 3. & ideo continetur sub secunda conclusione; secundus autem sub prima comprehenditur.

Tertio obseruanda est responsio ad primum argum. ubi S. Doct. exponit illa verba Domini Matth. vlt. *Data est mihi omnis potestas in caelo, & in terra*, dicens Christo datam esse potestatem ratione vnionis, per quam factum est, ut homo esset omnipotens, scilicet per communicationem idiomatum: quae fuit expositio Tertul. lib. contra Praxeam, cap. 16. Greg. Niceni oratione 2. de Resurr. circa finem. Hiero. & Remigij Matth. vlt. Et quoniam ex vna potestate diuina humanitati & homini Christo praedicto modo communicata sequitur ad modum naturalis proprietatis in Christo secundum humanitatem potestas quaedam excellens imperandi omnibus in caelo, & in terra in ordine ad finem Incarnationis, atque adeo ad regimen Ecclesiae, & ad euangelicae doctrinae praedicationem & confirmationem; ideo consequenter etiam de hac potestate dictum illud Domini intelligendum est; prout etiam a multis patribus fuit expositum; quos allegat Suarez in Comm. Dicitur autem vtraque potestas, tunc data Christo: quia tunc primo fuit hominibus manifestata. Nec S. D. affirmans primam excludit secundam, sed eam in sua radice, & ut ex ea consequentem intelligendam reliquit: de prima vero sola mentionem fecit; quia principalis est & causa quasi naturalis secundae, quae veluti accessoria sequitur ad eam, ut principalem, & in ea virtualiter & implicite continetur ac intelligitur. Et ideo minus recte Suar. in suo Comm. priorem interpretationem reicit dicens eam non esse textui consentaneam; falso enim existimauit per eam excludi secundam; cuius oppositum patet ex dictis; nam etsi quasi proxime ad finem Incarnationis operaretur potestas excellentiae, erat tamen in agendo quasi vis instrumentalis diuinae potestatis per Verbi personalitatem vnita humanitati, ita ut reputanda sit vtraque potestas tanquam vna, tum propter coniunctionem in vna Verbi Incarnati persona, tum propter cōcursum in ratione principalis agentis, & in instrumenti dicto modo coniuncti ad omnem supernaturalem operationem.

Suarezij & Suar. reiciunt.

Prima Controuersia.

De sensu primae Conclusionis: An scilicet Christus ut homo, aut anima Christi causet gratiam & alios supernaturales effectus in nobis & aliis rebus, tanquam causa physica principalis, vel solum ut instrumentum diuinitatis.

ALBERTVS M. in 3. dist. 13. art. 2. & 3. docet humanitatem Christi esse tantum causam moralem gratiae, non autem physicam principalem aut instrumentalem, quem sequuntur Aluísio de rentis lib. 3. summa tract. 1. c. 4. q. 2. ad 1. S. Bonau. in dicta 13. distinct. & Ricard. ibidem art. 2. q. 3. Alex. de Ales. 3. p. q. 11. memb. 2. Dur. dist. 14. q. 5. Melch. Canus in relectione de Sacramentis, parte 4. in fine, & Valq. super hoc art. disp. 57. c. 5. & infra q. 62. art. 1. & 1. p. q. 45. & quidam alij.

Medina, dubio vltimo statuit quatuor conclusiones. Prima est: Solus Deus est causa prima efficiens & finalis vltima nostrae iustificationis & gratiae. Secunda est: Christi anima fuit causa meritoria principalis nostrae iustificationis & sanctitatis, & non tantum hoc sed etiam fuit prima causa meritoria; immo solus ipse meruit nobis gratiam, adoptionem, regnum & gloriam de condigno, & de

Sententia Doctorum.

& de rigore iustitiæ, & solus Christus satisfecit A iustitiæ vindictivæ Dei pro peccatis nostris, & operatus est nostram salutem per modum sacrificij, & liberauit nos à captivitate, emit & redemit interposito iusto pretio. *Tertia* est: Christus secundum quod homo est causa efficiens nostræ iustitiæ instrumentalis & ministerialis, habetque in iustificandis hominibus ministerium excellentiæ; *Quarta* est: Christus secundum quod homo est principalis post Deum causa nostræ iustificationis, secundaria tamen & ministerialis; cuius conclusionis declarationem præmisit dicens humanitatem Christi, ex hoc, quod est instrumentum diuinitatis coniunctum, attingere quodammodo diuinitatis virtutem, quæ est causa principalis iustitiæ & sanctitatis, & ideo non solum esse causam instrumentalem, sed etiam quodammodo principalem, & hoc significare voluisse Theologos asserentes Christum vt homo est, in iustificandis hominibus habere ministerium excellentiæ. Eandem sententiam sequuntur & explicant quidam recentiores dicentes, humanitatem Christi per suam gratiâ habitualement esse causam principalem & physicam, secundariam tamen nostræ gratiæ, non tamen ita, vt operetur illam per virtutem sibi propriam & connaturalem, sed vt eam producat per formam, quam sustentat, ab extrinseco tamen sibi communicatam, scilicet gratiam, eo modo quo ferrum ignitum est causa principalis caloris, & voluntas nostra est causa principalis actus charitatis, non per formam sibi propriam & connaturalem, sed ab extrinseco communicatam.

Suarez disput. 3. tria docet; *Primum* est, humanitatem Christi Domini non fuisse principium principale proximum ad efficienda miracula, sed solum organum seu instrumentum Verbi diuini; *Secundum* est, humanitatem Christi non habere virtutem producendi gratiam, seu supernaturalem iusticiam, tanquam principalem causam eius; sed solum vt præcipuum instrumentum Verbo coniunctum. *Tertium* est, oppositam sententiâ esse falsam & temerariam.

Astur, in sua relectione de Christi gratia, q. 6. pagina 328. duo dicit. *Primum* est, implicare contradictionem, Christum Dominum in quantum homo, esse causam physicam gratiæ. *Secundum* est, oppositam sententiam nec veritati fidei esse contrariam, nec vlla ratione temerariam. Eandem sententiâ quo ad primum dictum sequitur Val. super hoc art. & Aluarez disput. 38. quam prius tenuit Cai. super hoc, & seq. art. & 1. 2. quæst. 112. art. 1. quæ est expressa sententia D. Tho. locis inferius allegandis, & est communis opinio Theologorum.

Sciendum est primo duplicem esse causam. Altera est moralis, quæ operatur per actus intellectus & voluntatis, aut eisdem actus causat, vt obiectum: Vnde consiliarius, orans & imperans sunt causæ morales; tum quia agunt per actus intellectus & voluntatis; tum quia proponunt obiectum, quo mouetur audientis intellectus & voluntas. Altera est causa physica; quæ scilicet per realem & naturalem suam virtutis influxum, siue per actionem transeuntem agit in rem extrinsecam suam potestati subiectam, eam mouendo aut etiam formam aliquam in eam inducendo; vt patet de igne, qui suo calore ligna calefacit & in eorum materiam propriam suæ naturæ formam inducit; & intelligentia cælum reuoluens & Sortes lapidem proficiens physicæ causæ sunt; quia per realem & naturalem suam virtutis influxum in externo corpore operantur.

Secundo notandum est, vtamq; causam duplicem esse, scilicet principalem & instrumentalem; Causa principalis moralis est, quæ iam dicta est instru-

mentaliter vero causa moralis dici potest, quælibet res qua causa principalis moralis virtutem ad alterius intellectum excitandum & voluntatem eius mouendam; vt patet in munere, aut pecunia, vel precio dato pro domo, agro vel officio acquirendo, aut gratia seu beneuolentia alterius sibi comparanda: Hæc enim videntur esse instrumenta moralia; quia nullum habent realem in humanam voluntatem influxum, sed vt obiecta tantum intellectui recipientis præsentata, & ab eo apprehensa mouent ad venditionem domus, agni vel officij vel ad beneuolentiam. Causa vero physica principalis est, quæ propriam formam virtutis attingit effectum & eum sibi similem reddit; Instrumentalis vero causa physica virtutis suæ formæ non attingit effectum, sed virtute tantum agentis principalis in se recepta, ac proinde non sibi sed agenti principali similem eum efficit.

Tertio observandum est, duplicem esse causam physicam principalem: Altera est simpliciter prima; quæ in cæteris omnibus causis operatur, eas in esse conservando, in eas influendo & illas applicando ad proprias earum operationes, vt ait S. Tho. in 1. p. q. 105. art. 5. & in 1. 2. q. 109. art. 1. & alibi sæpe, & hæc Deus est: Altera causa principalis est, quæ licet à prima dependeat in essendo & operando, agit tamen per propriam formam sibi connaturalem, aut ab intrinseco & superiori agenti receptam; secundum quam effectum producit sibi similem; & hæc nuncupatur causa principalis secundaria; quæ duplex est: Quædam quæ simpliciter & proprie dicitur causa principalis secundaria, quæ iam descripta est. Quædam vero est quæ non absolute aut proprie sed quodammodo siue secundum quid & minus proprie dici potest causa physica principalis; simpliciter autem est causa instrumentalis; cuius nullum aliud reperitur exemplum, præterquam in Christo, quatenus homo est. Ad cuius euidentiâ scito, aliud esse loqui de Christi humanitate aut de eius anima, & aliud de Christo in quantum homo in hoc, quod est habere potestatem excellentiæ in ordine ad supernaturales effectus ad humani generis salutem ordinatos; quæ illis congruit, ex unitate personali cum Verbo; Differentia tamen est, quod Christus, in quantum homo, dupliciter sumi potest; Vno modo prout ea reduplicatione seu specificatione, in quantum homo, resumitur hoc nomen homo, ratione humanæ naturæ; Alio modo, prout eadem reduplicatione seu specificatione resumitur hoc nomen homo ratione suppositi in natura humana subsistentis, vt ait S. Doct. infra q. 16. art. 10. & 11.

Si priori modo sumatur dicta reduplicatio, nulla erit differentia inter Christum, in quantum homo, & eius humanitatem; ac proinde sicut humanitas & eadem ratione anima, dici non potest, nisi valde improprie causa gratiæ aut operationum supernaturalium physica principalis, sed instrumentalis; ita neque Christus, in quantum homo, dici potest dictorum effectuum causa principalis; sed diuinæ naturæ proprie & absolute dicitur instrumentum. Si vero posteriori modo sumatur reduplicatio illa in quantum homo, prout scilicet ea re sumitur hoc nomen homo ratione suppositi in humanitate subsistentis, certum est Christum, in quantum homo, non esse dictorum effectuum causam præcise instrumentalem; implicat enim diuinum suppositum esse diuinitatis instrumentum; Erit igitur Christus vt homo, aliqua ratione, non tamen simpliciter & proprie, causa principalis, tam gratiæ quam ceterorum effectuum supernaturalium, ab eo procedentium; Dixit aliqua ratione; quia humanitas Christi ex hoc, quod est instru-

Resolutio. Christum, vt homo est, esse causam gratiæ moralem principalem, non autem physicam principalem: & oppositam huic secundum dicto sententiam non esse temerariam.

strumentum coniunctum, & potestatem habet A
 excellentiæ circa supernaturales effectus, & ter-
 minatur ac subsistit Verbi personalitate, & est
 causa exemplaris gratiæ nobis collatæ, & futuris
 etiam hominibus conferendæ, & finis est omnium
 electorum, figuram quandam seu rationem ac
 modum habet causæ principalis, præsertim com-
 paratione ad instrumenta separata, quales sunt alij
 Pontifices, Sacerdotes & Sacramenta, & in hoc
 sensu accipienda est quarta conclusio Medinæ.
 Dixi: non tamen simpliciter & proprie: quoniam ad
 causam principalem absolute & proprie dictam
 requiritur, ut per se, ut per propriam formam aut
 perfectionem in se receptam, tanquam per ratio-
 nem agendi producat effectus sibi per se primo si-
 miles secundum formam seu perfectionem, per
 quam producuntur effectus: Gratia autem chari-
 tas ac cæteræ Christi hominis virtutes supernatu-
 rales, non sunt rationes seu principia transeuntis
 actionis, quæ similes in aliis hominibus perfe-
 ctiones producantur; alioquin cuiuslibet viato-
 ris gratia, quæ eiusdem est speciei cū gratia Chri-
 sti, posset esse similis gratiæ in altero viatore pro-
 ductiua, & eadem ratione charitas, ac cæteræ vir-
 tutes infusæ gratiam consequentes possent esse
 principia similium virtutum in aliis productiua.
 Sola igitur gratia per essentiam, quæ ipsa diuina
 natura est, & charitas, quæ Deus est, & aliæ vir-
 tutes simpliciter de Deo dictæ, prout sunt ipsa es-
 sentia Dei, possunt physice & proprie ac princi-
 paliter similium esse productiua; ita ut per huius-
 modi perfectiones fiat per se prima recipientis as-
 similatio ad Deum secundum eas perfectiones,
 quæ sunt illi rationes agendi & communicandi
 creaturis similes perfectiones; puta gratiam, cha-
 ritatem, sapientiam, &c. Et quamvis per gratiam
 & charitatem à Deo receptam Christo, quatenus
 homo est, assimilamur, iuxta illud Apostoli Rom.
 8. Quos præsciuit, & prædestinavit conformes fieri imagi-
 ni filij sui. Non tamen consequens fit Christum,
 ut homo est, esse causam physicam gratiæ & cha-
 ritatis principalem simpliciter & absolute loquen-
 do: Hæc enim assimilatio secundaria est; nec ex-
 cedit rationem causæ instrumentalis: Malleus eni-
 nim instrumentum est, & simul exemplar ad aliū
 illi similem ab artifice producendum. Deinde, ut
 ante dictum est, humanitas Christi, instrumentū
 est Deitati coniunctum potestatem habens ex-
 cellentiæ; cui quam maxime congruunt gratiæ,
 charitatis ac cæterarum ornamenta virtutū, quæ
 nullam in sui ratione formali claudunt imperfe-
 ctionem; ita ut in ea sint cum omni suæ rationis
 plenitudine: Quo fit, ut cæterorum hominū gra-
 tiæ, charitas, &c. hominibus per Christum à Deo
 collata, per se primo quidem eos Deo similes effi-
 ciat; Secundario vero Christo etiam, quatenus
 homo, eos assimilet. His adde Christum esse cau-
 sam gratiæ & charitatis moralem; scilicet per me-
 rita, satisfactionem & redemptionem: Et ideo
 congruum fuit, in eo præexistere gratiam & cha-
 ritatem, &c. ut homines secundum prædictas per-
 fectiones à Christo ut causa morali principali de-
 riuatas, illi secundum eiusdem rationis perfeccio-
 nes, in eo excellentissime præexistentes, assimila-
 rentur.

Defensio
 Medinæ co-
 tra Suarez-
 zium.

Ex dictis sequitur sententiam Medinæ, prout ab
 eo proponitur & explicatur, nulla iuste posse no-
 tari censura, atque adeo non esse temerariam; cu-
 ius oppositum nimis facile & inconsulte Suarez
 affirmat, ut notat Astur loco superius allegato conclus.
 secunda, & alij recentiores super hoc art. ut enim ait
 Melch. Canus de locis Theologicis lib. 12. cap. 11. & Si-
 mancas de Catholicis institutis. titulo. 5. §. 4. num. 12. & alij.

Propositio temeraria est, quæ nulla graui autho-
 ritate, aut iusta ratione insolenter vel audacter,
 contra Ecclesiasticam modestiam asseritur: Mul-
 ta vero sunt diuina Scripturæ dicta, & SS. Patrū
 asserta, prædictæ sententiæ non proflus obicere
 fauentia, quæ inter argumenta referentur, & ex
 iis quæ diximus in eiusdem opinionis explicatio-
 ne, colligi possunt varia argumenta satis proba-
 bilia: Et explicari potest amplius ea sententia ex-
 plo aquæ ab igne calefactæ; quæ per calorem in-
 trinsece sibi inhaerentem causat physice, ut causā
 principalis calorem in corpora intra eam clauso;
 & licet calor non sit aquæ naturalis, aquæ tamen
 calefactæ naturale est calefacere; ut ait S. D. 1. 2. q.
 31. art. 7. Sic igitur probabiliter dici potest Chri-
 stum, ut homo est, gratiam ex diuinitate in animā
 deriuatam aliorum hominum gratiam per mo-
 dum principalis agentis causare: Et confirmatur
 primo, quia Christus, ut homo, gratiam habet si-
 bi connaturalem, ut explicauimus supra cum D.
 Tho. q. 2. art. 12. igitur probabile est etiam virtu-
 tem gratiæ causatiuam esse Christo, ut homo est,
 connaturalem. Secundo confirmatur: Gratia
 Christi respectu gratiæ cæterorum hominum est
 capitalis; igitur magna non erit absurditas, aut te-
 meritas affirmare Christum, ut homo est, esse cau-
 sam gratiæ principalem, sed secundariam; Cum
 præsertim Ioann. 1. scriptum sit. De plenitudine eius
 nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia, &c. Alia ad
 hanc materiam spectantia, proprium habent lo-
 cum infra q. 48. art. 6. interim vide, quæ scribit
 Aluarez in alleg. disp. 38.

PRIMA CONCL. Christus ut homo, est causa mora-
 lis principalis nostræ gratiæ. Probatur primo; quia
 Christus ut homo, & per operationes humanita-
 tis gratia & charitate perfectæ fuit causa merito-
 ria principalis gratiæ, charitatis, & omnium do-
 norum supernaturalium, quæ nobis à Deo con-
 feruntur; igitur est causa moralis principalis no-
 stræ gratiæ, charitatis, &c. Consequens est euidens;
 quia causa meritoria, est causa moralis princi-
 palis mouens præmiāntem ad præmij seu mercedis
 retributionem; non minus quam orans, consu-
 lens aut præcipiens moueat eum, qui oratione,
 consilio aut præcepto inclinatur ad agendum.
 Antecedens autem probatur: Quoniam actibus
 meritoriis repugnat elici à merente ut instrumen-
 to; sicut cuiuslibet actui vitali, & præsertim volun-
 tario repugnat elici ab operante, ut instrumento;
 ut probat S. D. 2. 2. q. 23. art. 2. Ad rationem enim
 actus vitalis non sufficit, ut procedat ab intrinse-
 co agentis principio; sed oportet, ut sit ab agente
 veluti causa principali; alioquin motus grauium
 & leuium, qui à principiis intrinsecis; sed instru-
 mentalibus procedunt, essent vitales. Secundo
 probatur: quia omnis causa instrumentalis sup-
 ponit principalem, à qua mouetur; igitur si Chri-
 stus ut homo, est causa moralis instrumentalis
 gratiæ & charitatis, necesse est supra ipsum esse
 causam principalem moralem, quæ scilicet prin-
 cipaliter mereatur, satisfaciatur &c. At implicat
 talem esse causam; ergo. Probatur hoc assumptū;

Quia hæc non posset esse nisi Deus, cui manifeste
 repugnat esse causam meritoriam & satisfacto-
 riam per actus Deitatis: Nam, qui meretur, infe-
 rior est redditore mercedis, ut hic etiam aduertit
 Med. Denique probatur conclusio; quia Chri-
 stus est primus & summus Sacerdos, ut ait Apost.
 Hebr. 1. Sacerdos autem & præcipue summus cau-
 sa est moralis principalis effectuum omnium ex
 Sacerdotalib. actib. dependētiū: Nititur Vasq.
 hoc argumentū soluere; sed eius solutiones nul-
 lius esse valoris ostendimus in seq. controu.

Secunda

Conclusio
 nes deduc-
 ta, & pro-
 bata.

SECUNDA CONCL. *Christus inquantum homo, vel humanitas Christi proprie & absolute loquendo, non est causa physica principalis effectus gratia.* Hanc concl. late probat Suarez *dispt. 31. sect. 4.* Astur *loco supra citato*, & Aluar. *in allegata dispt. 38.* & eam statuit ac probat S. D. in 1. 2. q. 112. art. 1. & supra q. 8. art. 1. ad 1. & infra q. 4. art. 6. & q. 62. art. 5. & q. 64. art. 3. & 4. contra gent. cap. 41. & de veritate, q. 27. art. 3. ad 5. & q. 29. art. 4. in 6. & ad 1. & Cai. supra q. 7. art. 9. & q. 8. art. 1. ad 1. & super hoc art. & infra q. 64. art. 1. & Palud. in 4. dist. 1. q. 1. num. 32. Scotus in 2. dist. 37. & in q. 4. dist. 2. q. 1. Driedo. de capt. Traif. 2. cap. 1. Andreas a Vega super Concil. Trid. lib. 7. cap. 13. Stapletonius lib. 7. de iustificatione, cap. 4. Soto in 4. dist. 1. q. 3. art. 1. & q. 5. art. 3. & omnes alij Thomistæ, & recentiores communiter. Et probatur etiam pluribus argumentis. Primo, diuinæ Scripturæ Deo veluti proprium tribuunt, conferre gratiam, dimittere peccata, saluare nos. *Psalm. 67. Deus noster Deus saluor sciendi, & Domini, exitus mortis, & Psalm. 83. Gratiam, & gloriam dabit Dominus, & Job. 14. Quis potest facere mundum, de immundo conceptum semine: nonne tu, qui solus es: & Isa. 43. Non est absque me Saluator, & Osee 13. Saluator non est præter me. & Rom. 8. Deus, qui iustificat, quis est, qui condemnet: & Iacobi 4. Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam; igitur solus Deus est causa gratiæ principalis. Secundo probatur ex Consilio Ephes. Canone 11. dicente, carnem Christi esse viuificatricem propter vnionem ad Verbum quod habet vitam diuinam, quod etiam affirmat dictum Concilium in Epistola Synodali ad Nestorium; At caro Christi, non potest moraliter viuificare; quia moraliter agere soli conuenit animæ intellectui; ergo caro Christi physice causat in nobis gratiam, vt instrumentum Diuinitati in persona Verbi coniunctum. Idem docet Cyrill. lib. 11. in Ioannem cap. 35. dicens ideo dictum fuisse Num. 11. Deum accepisse de spiritu Moyfi, & dedisse septuaginta senioribus, vt lignificaretur, nullum præter Deum posse principaliter dare Spiritum sanctificationis; & ob eandem causam S. Ambros. *serm. 60. & 61. Euseb. lib. 4. demonstr. Euang. cap. 13. Dapalc. lib. 3. de fide, cap. 5. & 19. & alij Christi humanitatem appellant organum, id est instrumentum Deitatis ad gratiam in nobis causandam, & patranda miracula. Nec intelligi congrue possunt hæc testimonia de causa principali physica gratiæ, per virtutem ipsi causæ connaturalem; sic enim nihil Deo tribueretur, vt est causa gratiæ, quod ei non conueniat, vt causat in nobis actum charitatis, & in comprehensoribus actum visionis beatificæ; neque enim horum actuum potest vlla creatura facta vel factibilis, producere, per virtutem sibi connaturalem, quos tamen elicit vt causa principalis eleuata per habitus supernaturales. Tertio probatur; quia qui principaliter causat gratiam, dat etiam vt causa principalis Spiritum S. cum in ipsa collatione gratiæ detur etiam Spiritus sanctus; vt ait S. D. 1. p. q. 43. a. 3. At Christus vt homo non habet potestatem physicam & principalem ad dandum Spiritum sanctum. Ergo neque ad causandam eodem modo gratiam. Minor probatur primo ex Aug. lib. 1. de Trinit. c. 12. dicente, Christum dare Spiritum S. vt Deus, non vt homo est; quia scilicet non dat vt causa physica principalis; Secundo ex D. Th. 1. p. q. 38. art. 1. ad 1. vbi ait, donum oportere esse aliquomodo dantis, vel per identitatem, vel per originem, vel vt possessionem: nullo autem horum modorum Spiritus S. est Christi, vt homo est; igitur Christus vt homo, non dat principaliter Spiritum S. & eadem est ratio de missione Spiritus S. Et confirmatur; quia Christus, vt homo, non ha-**

Naz. in D. Thom. 3. partem.

A bet potestatem principalem causandi beatitudinem, cum non habeat potestatem supra essentia diuinam; nec eandem habear cum ea voluntatem, vt pro libito possit eam, cui voluerit, intellectui copulare. Quarto probatur conclusio: Quicunque meretur aliquid, non potest illud physice principaliter causare; at Christus vt homo, meruit nobis gratiam; igitur non potest eam physice principaliter causare: Maior propositio ostendetur inferius, *quest. 62. art. 4.* Confirmatur; quia sequeretur Christum secundum eandem rationem consideratum esse causam moralem respectu sui, vt homo est; oraret enim seipsum, quatenus homo est, & eadem ratione apud seipsum mereretur, impetraret, mercedem acciperet à seipso eodem modo considerato; at consequens est absurdum; ergo. Probatur sequela; quia Christus orabat & merebatur nobis gratiam apud causam gratiæ physicam principalem; ergo. Falsitas autem consequentis patet ex supradictis, *quest. 2. vbi diximus meritum sicut & satisfactionem debere esse ad alterum supposito, vel saltem natura distinctum, & eadem est ratio de oratione.* Quinto probatur; quia Christus vt homo, non potest principaliter physice nos adoptare in Filios Dei; ergo. Neque potest eodem modo gratia in nobis causare; Antec. est D. Tho. in 4. contra gent. cap. 17. ratione 21. & in 3. dist. 10. q. 2. art. 1. & infra q. 23. art. 2. ad 5. Conseq. probatur; quia per gratiam habituale adoptamur in filios Dei, & per eam datur nobis ius ad paternam hereditatem; igitur solus ille, qui tribuit nobis gratiam per modum causæ physicae principalis, adoptat nos in filios Dei. Antec. est Aug. Epist. 120. cap. 4. Et lib. 3. contra Faustum, vbi docet adoptionem Dei in hoc positam esse, quod tribuat nobis gratiam, qua iustificemur. Declaratur & confirmatur; quod diximus, ex differentia inter adoptionem humanam, & diuinam, quod illa sit per extrinsecam acceptionem ad hereditatem patris, & per illum nullum esse reale & intrinsecum confertur adoptato, quo patris adoptantis naturam participet; & ideo fit hæc adoptio per solam moralem causalitatem; At hæc, scilicet diuina, fit per intrinsecam adoptati mutationem & realem naturæ diuinæ participationem; atque adeo per generationem, iuxta illud Ioan. 1. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri, iis, qui credunt in nomine eius, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt.* Et ideo habet hæc adoptio rationem physicæ generationis, ac proinde adoptans debet esse causa physica principalis huius generationis, quæ fit per gratiā. Itaque, si Christus vt homo, non potest nos hac adoptione principaliter adoptare, nec poterit nos, vt causa physica principalis regenerare per gratiam. His adde rationes quibus vtitur S. D. oct. de veritate, q. 27. a. 3.

TERTIA CONCL. *Implicat contradictionem Christi humanitatem, aut aliam aliquam creaturam esse causam gratiæ physicæ principalem.* Hanc conclusio late probat Astur. *loco supra notato*, & est D. Tho. *locis superius allegatis ex 1. 2. & de veritate, & in 3. dist. 5. qu. 1. art. 3. & alibi, & sequitur euidenter ex probationibus præcedentis conclusionis.*

QUARTA CONCLVS. *Sententia Medine dicentis Christum, vt homo est, esse causam physicam gratiæ principalem secundariam, neque temeraria est, neque aliam aliquam meretur censuram.* Hæc conclusio patet ex dictis, & probat eam Astur. *in allegata quest. 6. pag. 830.* & maiorem habet probabilitatem hæc sententia, si per reduplicatiuam illam *inquantum* intelligatur reallumi hoc nomen *homo* ratione suppositi, vt præcisè subsistentis in humana natura,

R r siue

sive terminantis humanam naturam, & quatenus per eam ut propriam naturam operatur: nam, si consideretur Verbi suppositum, non ut præcise terminat humanam naturam, & in ea subsistit, & per eam operatur eo modo, quo suppositum operatur per suam naturam; sed absolute, vel ut est subsistens, non tantum in humana natura, sed etiam in diuina, & ut per utramque operatur; & per dictam reduplicationem intelligatur reassumi, hoc nomen homo, prout importat suppositum Verbi, hoc modo sumptum, certum est Christum, ut homo est, esse causam gratiæ physicæ principalem simpliciter & proprie; sic enim sumitur, non tantum ut homo, sed etiam ut Deus. Intelligenda est igitur hæc conclusio, sumendo reduplicatiuam illam in quantum, & prout reassumit hoc nomen homo ratione naturæ humanæ, & prout reassumit idem nomen ratione suppositi, quatenus præcise terminat & sustentat humanitatem & per eam ut suppositum per suam naturam operatur. Est enim humana natura, ut ante diximus, instrumentum Verbi coniunctum, summa atque capitali gratia perfectum, potestatem habens excellentiæ, & totius nostræ perfectionis exemplar; atque ideo multas habens condiciones, ac proinde modum quendam causæ physicæ principalis. Vide si placet apud Medinam *concl. 7.* declarationem excellentiæ ministerij potestatis Christi, ut homo est: sex enim ibi recenset excellentias ex doctrina D. Tho. desumptas.

Obi. 1. cons. 2. concl. CONTRA secundam *concl.* argumentatur Medina. *Primo*; quia Christus secundum quod homo, est Vniuersale principium iustitiæ & sanctitatis, ut patet ex illo Ioan. 1. *Vidimus eum plenum gratiæ, & veritatis, & de plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia.* Ergo est causa præcipua nostræ iustificationis: & confirmari potest argumentum ex verbis ibidem immediate sequentibus; videlicet; *Quia lex per Moysen data est, gratia, & veritas per Iesum Christum facta est.* His verbis indicatur differentia inter Moysen & Christum, quæ est inter famulum & Dominum, manus enim famuli est, mandata Dominiis, quibus imponuntur, euulgare; ad Dominum autem pertinet cum potestate & autoritate principali aliquid facere; & ideo dicitur: *Lex per Moysen, &c.* Quia si Moyses ut minister & famulus Dei, mandata populo denuntiavit: Christus autem ut Dominus principali sua autoritate gratiam cum supernaturalium mysteriorum notitia cordibus nostris infudit, quæ est expositio Glossæ, Chrys. & Theoph. Vbi etiam Cai. ait eo modo dictum esse gratiam esse factam per Christum, quo paulo ante ibi dictum fuerat, omnia facta esse per Verbum: Constat autem omnia per verbum facta fuisse, tanquam per causam principali sua autoritate physice operantem; igitur eodem modo; scilicet per authoritatem & ut causa principalis, Christus ut homo, gratiam in nobis causat. *Resp. primo*: Christum ut homo est, esse principium & causam principalem nostræ iustitiæ, & sanctificationis, non physicam sed moralem, merendo scilicet, orando & satisfaciendo, & eius humanitatem esse instrumentum Verbo coniunctum ad causandam in nobis gratiam & iustificationem; & in hoc sensu accipienda esse verba Diui Ioannis priori loco relata. *Secundo de* eo verba illa intelligenda esse, de Christo, ut Deus est, quo modo etiam intelligenda sunt illa; *Quia lex per Moysen data est, &c.* ut enim ait August. *super eo loco, & lib. 1. de Trin. cap. 12. & S. D. supra q. 8. art. 1. ad 1. & infra q. 6. art. 1.* gratia facta est per Verbum, quod factum est homo, tanquam per causam principalem, non autem dicunt sic factam esse,

A per Verbum, ut homo est, & eo modo loquitur Caietanus.

Secundo: Ea est causa principalis, & non instrumentaria, cui assimilatur effectus; sed omnes homines, qui gratificantur, assimilantur Christo Domino; ergo. Maior patet. Minor probatur ex sacris litteris: Nam Rom. 8. dicitur. *Quos præsciuit, & prædestinavit conformes fieri imaginis filij sui, & ad Philipens. 3. Reformabit corpus humilitatis nostræ configurationem corpori claritatis suæ.* *Resp.* maiorem esse veram de causa instrumentaria separata, & de ea quæ præcise est instrumentum physicum, non autem de causa instrumentali coniuncta & habente potestatem excellentiæ, & quæ etiam simul est causa moralis principalis, qualis causa est Christus ut homo, cui proinde debuerunt omnes gratiam & iustificationem accipientes assimilari: Vnde etiam malleus potest assimilari malleo tanquam exemplari; cum tamen ab eo veluti instrumento fabricetur, ut etiam notat Asturicensis in *allegata q. 6. pag. 834.*

Tertio: Christus secundum se & per essentiam suam est gratus Deo, cæteri vero per participationem, quam ab eo accipiunt; ergo. Antecedens probatur; quia ut dicitur *Matth. 3. & Luc. 9. & 2. Petri 1.* audita est vox de Cælo dicens: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacuit, & ad Ephe. 1. dicitur: Gratificauit nos, in dilecto filio suo.* Ergo Christus est per essentiam suam gratus Deo; ac proinde est principalis causa nostræ iustitiæ; Probatur hæc consequentia, quia quod est tale per essentiam, est causa principalis eorum, quæ sunt per participationem. *Resp.* Christum non ut homo est, sed ut Deus, esse gratum Deo per essentiam: Nam gratia per essentiam est ipsa diuina natura; verba autem illa: *Hic est filius meus dilectus, &c.* de Christo ut Deus est, exponuntur à Patribus, & præsertim ab Aug. in *serm. de Epiph. & de fide ad Petrum, cap. 9. & Hilario, cap. 2. in Matth. prope finem, & Hieronym. in Comm. in Matth. cap. 3.* Apostolus autem per ea verba: *Gratificauit nos in dilecto filio suo;* nihil aliud significat; nisi nos à Deo diligere; in quantum per gratiæ participationem sumus Filio Dei similes, qui per se & principaliter est à Deo dilectus; cum sit ei similis per naturam, ut ibidem exponit S. Th. Fit autem hæc in nobis similitudo per Christi merita, ut ibidem ait Apost. subdens: *in quo habemus redemptionem per sanguinem eius, (remissionem peccatorum) secundum diuinitatis gratiam eius.*

Quarto: Christus Dominus habet gratiam & sanctitatem ex propriis, & causat illam in aliis; Ergo est causa gratiæ principalis & non instrumentaria tantum. Antec. probatur; quia alioquin non satisfecisset ex propriis, sed ex alienis, & ita satisfactio eius non esset de rigore iustitiæ. *Resp.* Christum habere gratiam ex propriis; quia est Deus & homo, & quatenus Deus causat gratiam in seipso, ut homo est: Ex quo sequitur, Christum quatenus Deus & homo est, esse causam gratiæ nostræ principalem, non autem præcise, ut homo est.

Quinto: Christi gratia & iustitia est causa exemplaris nostræ iustitiæ; ergo Christus est causa gratiæ & iustitiæ nostræ principalis. *Respondetur* nullam esse consequentiam, sed conuenire gratiæ Christi esse causam exemplarem; quatenus anima Christi & tota humanitas est causa gratiæ moralis principalis, & est instrumentum Deo coniunctum in persona Verbi, & quatenus Christus ut homo habet potestatem & ministerium excellentiæ in hominum satisfactione, & per hoc soluitur aliud eiusdem exppositoris argumentum.

Sexto: præfert diuersa dicta S. Th. *Primū est in hoc a. 6. ubi*

ubi ait animam Christi virtute propria illumina-
re & gratificare homines; quatenus autem est in-
strumentum Verbi personaliter illi uniti, virtu-
tem habere ad omnes immutationes miraculo-
sas faciendas, ordinabiles ad incarnationis finem.

Secundum.

Cum ergo iustificatio non sit opus miraculosum,
erit ab anima Christi, vt ab agente principali. Se-
cundum est in 4. dist. 5. q. 2. art. 2. quæstione. 2. vbi sic
loquitur: Duplex est agens: vnum principale, & aliud in-
strumentale. Agens autem principale, cum agat sibi simile,
oportet, quod habeat formam, quam inducat per suam ac-
tionem, in agentibus vniuersis, vel aliquam nobiliorem in
agentibus non vniuersis, sed agens instrumentale non oportet,
quod habeat formam, quam inducit, vt disponentem
ipsum; sed solum per modum intentionis; sicut de forma
scamini in terra patet. Agens autem principale in baptizän-
do, est ipse Deus, per auctoritatem, & ipse Christus, secun-
dum quod homo; cuique meritum operatur in baptismo,
& ex plenitudine diuine bonitatis, & gratia Christi per-
uenit gratia ad baptizatum: sed baptizans est tantum a-
gens instrumentale: Vnde non refert ad rem Sacramenti
percipiendam, vt ipse gratiam habeat, vel non: & in
solutione primi: Actio (inquit) non attribuitur instru-
mento secundum philosophum, sed principali agenti vnde,
proprie, & per se loquendo, malus minister non est, qui mün-
dat, sed Christus, de quo dictum est Ioan. 1. Hic est, qui bap-
tizat. His adde duo eiusdem S. Thom. dicta. Pri-
mum est supra q. 7. art. 9. vbi dixit Christum habere
plenitudinem gratiæ, quia est vniuersale princi-
pium habentium gratiam, & virtus primi princi-
pii in aliquo genere extenditur ad omnem effe-
ctum illius generis; si autem Christum habere
plenitudinem gratiæ, non oportet ipsum habere plenitudinem gratiæ, vt
causaret illam in aliis, quia perfectio effectus non
necessario debet præexistere in principio instru-
mentali. Secundum est in 4. contr. gent. cap. 7. 4. vbi sic
legitur: Oportet autem ministrum esse proportionatum
agenti: vnde & ministros Christi oportet ei esse conformes:
Christus autem, vt Dominus auctoritatis, & virtute pro-
pria nostra salutem operatus est, in quantum fuit Deus, &
homo, & c. & infra: Oportet igitur ministros Christi ho-
mines esse, & aliquid diuinitatis eius participare secun-
dum aliquam spirituales potestatem: nam, & instru-
mentum aliquid participat de virtute principalis agen-
tis.

Tertium.

Resp. ad primum dictum. Animam alio modo se
habuisse in ordine ad actus secundos scientiæ &
charitatis & aliarum virtutum, atque se habuit in
ordine ad miracula: Nam priores illos actus ex ac-
tibus primis & perfectionibus sibi inherentes
causabat, vt agens principale, quia ex propria il-
los efficiebat sibi inherente virtute, licet effectus
ex eis in nobis causari; puta illuminatio, iustifica-
tio, & c. ab eorum essentia, vt instrumento. Quem-
admodum etiam aqua calida propria sua virtute
calefacit, vt agens principale, vt habetur ex D.
Tho. 1. 2. q. 31. art. 7. ad formam autem ignis non
disponit, nisi vt instrumentum ignis; cuius vt agē-
tis principalis est ignis generatio, quæ fit per ca-
lorem; & prædicator, vt causa principalis propo-
nit & explicat doctrinam Euangelij; sed effectus
ex prædicatione consequens nimirum conuersio
peccatoris à Deo est, vt à causa principali. Aliam
huic argumento responsionem adhibet Asturicē-
sis dicens, hominis iustificationem inter opera
posterioris ordinis, scilicet miraculosa late sum-
pta computari, eo quod sit omnium miraculorū
finis, & sit opus supernaturale, licet non sit pro-
prie & rigore miraculum; vt ait S. Doct. in 1. 2. q.
113. art. ult. sed hæc responsio pugnat aperte cum
verbis S. D. in textu, vt patet inuenti. Ad secundum
dico D. Th. ibi in c. & ad 1. satis aperte significare, se
quo ad Christum, vt homo est, loqui de causali-

Quartum.

Naz. in D. Thom. 3. partem.

Solut.

tate morali; vt indicant illa verba: Cuius meritum
operatur in baptismo. Ad tertium locum patet ex di-
ctis: loquitur enim ibi S. D. de principio instru-
mentali; sed quia Christus, vt homo, erat instru-
mentum excellentiæ Verbo personaliter unitum,
& causa meritoria principalis, ideo congruū fuit
illum habere plenitudinem gratiæ. Ad vltimum lo-
cum dico D. Tho. ibi manifeste loqui de Christo,
vt est Deus & homo, & docet Christum vt Deus
est, esse causam physicam principalem gratiæ, &
eundem vt homo est, esse causam moralem prin-
cipalem, & physicam instrumentalem coniun-
ctam, & ab ea ad ceteros Ecclesiæ ministros vir-
tutem detuari instrumentalem gratiæ causati-
uam.

Contra eandem concl. producant quidam recē-
tiores plura non exigui ponderis argumenta. Et
primo diuinæ Scripturæ proferunt testimonia.
Primum: Ioan. 1. dicitur: Lex per Moysen data est, gra-
tia, & veritas per Iesum Christum facta est: quibus ver-
bis significatur Moysen vt famulum & ministrum
legem dedisse, Christum autem vt Dominum, ac
proinde vt agens principale gratiam fecisse vt et-
iam exponunt Aug. in Ioan. tractatu primo, Chry-
sost. hom. 3. & 14. in Ioan. Theophil. & Glossa in ex-
positione dictorum verborum. Secundum est Ioan. 10.
vbi dicit Dominus: ego sum osium, per me si quis in-
troierit saluabitur. At secundum Augustinum tract.
47. in Ioannem, & D. Thom. supra quæst. 8. art. 6. ad 3.
ostij nomine principalis importatur auctoritas;
ergo. Tertium est Ista 9. vbi Christus vocatur pa-
ter futuri seculi, At pater causa est principalis filij;
ergo Christus est causa gratiæ nostræ principalis,
secundum quā generamur in filios Christi. Quar-
tum est 1. Cor. int. 15. vbi dicitur: Sicut in Adam omnes
moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur. At in
Adam omnes moriuntur, vt causa principali da-
mnationis. Igitur in Christo viuificabuntur om-
nes, vt in causa vitæ principali. Probatur conse-
quentia: nam alioquin non esset donū maius de-
licto; cuius oppositum ait Apost. Rom. 5. Dignior
est enim causa principalis, quam instrumentalis.
Quintum est Ioan. 15. vbi Christus viti se compa-
rat in palmites influenti, significans gratiam in
nos ex eius influxu detuari; at vitis est causa prin-
cipalis influxus in palmites; ergo etiam Christus
est causa gratiæ principalis. Sextum est Matth. 9.
vbi Christus de se loquens ait: Vt autem sciat, quia
filius hominis habet potestatem dimittendi peccata, & c.
quod etiam clarius exprimit Ioan. 17. vbi subleua-
tis oculis in cælum, & patrem alloquens ait: sicut
dedisti ei (scilicet filio) potestatem omnis carnis, vt omne,
quod dedisti ei, det eis vitam æternam, & Act. 3. & ad
Heb. 2. 5. & 12. vocatur Christus author salutis &
gratiæ: quæ omnia denotant causam non instru-
mentalem sed principalem; alioquin nihil habere-
ret excellentiæ Christus præ aliis Ecclesiæ mini-
stris. Vltimus locus est Rom. 8. vbi dicit Apost. Quos
præsiuit, & prædestinavit conformes fieri imaginis filij
sui. Loquitur autem Apost. de Christo, quatenus
homo est; alioquin nō magis assimilarentur Chri-
sto prædestinati, quam toti Trinitati. Cum igitur
hæc assimilatio fiat per Christi gratiam, vt exem-
plarem nostræ, vt ibidem aduertit S. Tho. sequi-
tur Christum vt homo est, per gratiam suam esse
causam gratiæ nostræ physicam principalem, pa-
tet consequentia: quia causæ instrumentali non
assimilatur effectus. Respon. ad primum ibi ser-

monem esse de Christo, qui est Deus & homo,
non autem de eo vt est homo præcise; in eodem
sensu loquuntur ibi patres de Christo; quamuis
etiam non incongrue verba illa possint intelligi
de Christo vt homo est, ratione potestatis excel-
lentia,

Obi. 7.

Solut.

Rr 2 lentia,

lentiæ, qua Moyſi & alijs, tam veteris quam noui A testamenti miniſtris præſerebatur: & eodem modo reſponderetur ad ſecundum; loquitur enim de Chriſto vt Deus & homo eſt, vel etiam ratione poteſtatis excellentiæ. Ad tertium dico Chriſtum dictum fuiſſe patrem futuri ſeculi non phyſice, ſed moraliter: tum quia meruit nobis adoptione filiorum Dei; tum quia doctrina ſua multos diſpoſuit ad ſpiritualem generationem; quæ eſt per gratiam; ſicut & Paulus 1. Cor. 4. ſe Patrem Corinthiorum nominat cauſam afferens; quia per Euangelium eos in Chriſto generat. Denique dictus eſt Chriſtus pater futuri ſeculi, quatenus Deus & homo: quibus omnibus modis eſt contra nos eius filij nominamur & ſumus. Ad quartum dico, maius fuiſſe donum per Chriſtum nobis collatum, quam delictum Adæ & malum ex eo derivatum. Primo: quia Chriſtus, vt Deus & homo, eſt cauſa gratiæ noſtræ phyſice principalis. Secundo: quia prout homo eſt, eiusdem gratiæ cauſa eſt moralis principalis. Tertio: quia vt homo eſt, eandem gratiam phyſice cauſat, vt instrumentum excellentiæ diuinitati coniunctum. Quarto: quia dona Chriſti longe maiorem habent bonitatem, quam ſit malitia tranſgreſſionis Adæ & malorum omnium ex ea conſequentium. Ad quintum dico Chriſtum, vt homo eſt, vix comparari quo ad influxum, nõ autem quo ad rationem cauſæ principalis; ſed ſatis eſt vt influat tanquam instrumentum excellentiæ Deo coniunctum. Ad ſextum dico primo cum D. Tho. in 4. ad Ambalium, diſt. 5. qu. vniua. art. 1. ad 1. verba illa intelligenda eſſe de filio hominis, non tamen, in quantum eſt filius hominis. Dictum autem illud Ioan. 17. Si ut d. diſt. ei poteſtatem, &c. de traditione per æternam generationem exponit Hilarius lib. 9. de Trinitate; Auguſtin. autem illud de poteſtate temporali ſecundum humanitatem accepta interpretatur: quia nimirum Chriſtus vt homo, poteſtatem habet excellentiæ tanquam instrumentum diuinitati coniunctum.

Obi.

Contra eandem concl. ſunt hæc argumenta. Primum: Vt aliqua ſit proprie cauſa phyſica principalis, ſatis eſt, vt formam habeat actiuam nobiliorem effectu per eam producto, licet ea forma non ſit illi cauſæ connaturalis; vt patet de ferro ignito, qui calorem cauſat vt cauſa phyſica principalis; & charitas animæ noſtræ cauſa eſt phyſica principalis actuum dilectionis; licet neque forma caloris ferro, neque charitas animæ noſtræ ſit connaturalis. At anima Chriſti formam habet actiuam nobiliorem gratia animæ noſtræ; ergo per eam eſt cauſa gratiæ noſtræ phyſice principalis. Minor patet ex q. 7. vbi dictum in Chriſto eſſe gratiæ plenitudinem, & eam eſſe propriam Chriſto, & gratiam Chriſti hominis eſſe infinitam, nec augeri poſſe. & ex q. 8. vbi dictum eſt Chriſti gratiam eſſe capitalem per quam Chriſtus, vt Eccleſiæ caput influit in membra, & Caiet. in eadem q. a. 5. ait: Quia in anima Chriſti gratia eſt in ſummo, & habetur excellentiſimo modo, ideo ex tali eminentia eſt actiuæ in omnes, vt caput. Et confirmatur primo ex differentia inter cauſam principalem & cauſam instrumentalem; quod illa cauſat per ſuam propriam formam & intrinſicam ſuam virtutem, hæc autem per hoc ſolum producit effectum principalem, quod ab agente principali mouetur, vt ait S. D. inſra q. 69. art. 2. & 5. ad 2. Ex quo ſequitur vltcrius cauſam omnem instrumentalem, vt ſic, eſſe imperfectiorem ſuo effectu; cum non propria, ſed aliena virtute principalem attingat effectum. Secundo confirmatur: quia nõ minor perfectio requiritur in gratia Chriſti, vt ſit cauſa principalis moralis gratiæ

Conf. 1.

Conf. 1.

noſtræ, quam, vt ſit eidem gratiæ cauſa phyſice principalis: At perfectio gratiæ Chriſti, quam habet ex vnione ad verbum ſufficit ad primum cauſalitatis modum; igitur ſufficiet etiam ad ſecundum Reſp. falſam eſſe maiorem; vt patet de reſurrectione Chriſti; quæ eſt instrumentum noſtræ, & tamen eſt nobilior. Vt enim aliqua res ſit cauſa phyſice principalis alterius, oportet etiam vt forma, qua mediante illam producit, ſit de ſe actiuæ illius rei, aut ſaltem vt virtus illi ab extrinſeco communicata ad producendum effectum ſit æqualis nobilitatis, cum effectu per eam producto, vt patet in exemplis allatis de ferro ignito & charitate. Ad minorem autem dico, gratiam animæ Chriſti eſſe quidem actiuam gratiæ noſtræ, ſed non ex ſe, ſed per virtutem tranſeuntem diuinæ motionis illi communicatam; quæ virtus inferior eſt nobilitate gratiæ noſtræ, quæ eſt participatio Deitatis ſecundum id, quod in ea maximum eſt. Ad primam confirmat. dico aſſumptum verum eſſe de cauſa principalis instrumentali, non autem de ea, quæ eſt instrumentum excellentiæ; qualis eſt anima Chriſti; cui ex hoc, quod eſt instrumentum gratiæ coniunctum perſonæ Verbi, debetur gratia longe perfectior illa, quæ ex ea deriuatur ad nos; & eodem modo ſatisfit conſequenti ex illa confirmatione deducto. Ad ſecundam confirmat. dico falſam eſſe maiorem: Nam vt anima Chriſti per gratiam meritum in ſe cauſet infinitum, tanquam cauſa principalis, non requiritur, vt ſit ipſa natura diuina, ſed ſatis eſt, ſi ſit perſonaliter Deo coniuncta, & ſit principium actus per quem humilietur, & ſubiiciatur perſona diuina; Ad hoc autem vt eſſet cauſa phyſice principalis oportere vt eſſet ipſa natura diuina: Quamuis igitur in ſuppoſito infinite & principaliter merente non minor ſit neceſſaria perfectio, quàm in ſuppoſito gratiam phyſice principaliter efficiente, non eſt tamen neceſſaria æqualis perfectio in principio, quo ſuppoſitum infinite metetur, & in principio, quo ſuppoſitum phyſice principaliter gratiam efficit.

Solut.

Ad 1. conf.

Ad 2. conf.

Obi.

Solut.

Obi.

Solut.

Secundum argumentum eſt. Omne instrumentum phyſicum cauſat in ſubiecto aliquid præuium effectui principalis agentis: at nihil præuium potuit anima Chriſti per gratiam ſuam cauſare in animabus innocentium, in quibus gratiam cauſauit; Ergo gratia Innocentium cauſata fuit ab anima Chriſti, vt à cauſa phyſice principali. Reſp. non eſſe neceſſarium, vt instrumentum diuinæ virtutis aliquid præuium cauſet in eodem ſubiecto, in quo recipitur effectus principalis agentis, ſed ſatis eſt, vt virtutem principalis agentis modifiet & determinet ad talem effectum; ratione cuius modificationis dicitur etiam aliquo modo præuium aliquid cauſare in eodem ſubiecto. Videnda ſunt, quæ diximus in 1. p. q. 45. art. 5. Contr. 2. & quæ docet Caiet. ſupra hoc art. & S. Tho. inſra q. 52. art. 1. ad 2. & q. 56. a. 1. ad 2. & 3. & Cai. ibid. in careſp. ad 3. Tertium argumentum eſt: Quamuis ſit Deo proprium cognoscere ſupernaturalia & cordium cognitiones, vt dicitur Hierem. 17. & 1. Cor. 2. homini tamen communicata fuit à Deo virtus illi per modum permanentis inhaerens, qua tanquam cauſa principalis prædicta cognosceret; Ergo licet Deo proprium ſit gratiam principaliter cauſare, potuit nihilominus idem modus gratiæ efficiendi, Chriſto quatenus homo eſt, communicari. Reſp. nullam eſſe conſeq. quia creaturæ communicari potuit principium dictorum actuum, quo ſuapte natura eſſet eorū productum, & eſſet æqualis cum eis nobilitatis; ſed nõ ita creaturæ pot. communicari principium quod ſui natura gratiæ cauſet, & quod ſit æqualis cum nobilitatis gratiæ nãq. principium ſola pot. eſſe diuina

diuina natura; cui soli per se primo & immediate, A qui gratiam habet, assimilatur; licet mediate, & secundario cæteris etiam gratiam habentibus assimilatur: quemadmodum filius per se primo & immediate patri generanti, mediate vero & secundario fratribus ex eodem patre genitis assimilatur, & imago Cæsaris per se primo & immediate Cæsari, ex quo ut ab exemplari deducta fuit assimilatur; mediate vero & secundario cum aliis etiam Cæsaris imaginibus habet similitudinem. Videndus est S. Th. in 1. 2. q. 112. art. 1. & ibidem expostitores.

Argumenta, quæ producit & soluit Asturic. facilem ex prædictis habent solutionem. Vide etiam argumenta, quæ refert & soluit Aluar. in allegata disp. 38.

Secunda Controuersia.

De sensu & veritate secunda conclusionis: An s. anima Christi sit morale tantum, vel sit etiam physicum instrumentum ad omnes immutationes miraculosas faciendas in ordine ad finem incarnationis?

Sententia Doctorum.

RICARDVS in 3. dist. 15. art. 2. q. 7. & Mich. Med. de recta in Deum fide lib. 2. c. 3. referunt duos errores circa Christi Domini potestatem ad patranda miracula. Primus, quem Waldensibus ascribit Ricardus, est Christum miracula quæ narrantur in Euangelis, fecisse virtute perfecti temperamenti corporis sui, quod medici nominant temperamentum ad pondus. Quem errorem late & efficaciter confutat Medina loco notato, & post eum Vasq. in d. cap. 3. Secundus error fuit quorundam, qui iuxta doctrinam Auicennæ in 4. sexti naturalium cap. 6. miracula Christi Domini imaginationis efficacitati tribuebant, quod deliramentum confutant auctores iam dicti.

Sed his omisiss Catholicorum sententias referamus: sunt vero quinque. Prima est Christi, ut homo est, non fuisse aut esse physicum diuinitatis instrumentum ad patranda miracula, sed morale tantum dupliciter; primo per orationem & meritum apud Deum, ut miracula fierent. Secundo propter pactum inter Deum & Christum quatenus homo est, ut posita tali vel tali Christi operatione, puta oratione, imperio, tactu aut verbo sequatur illico miraculosus effectus à Deo productus. Sententiam hanc tuerentur Altiſiodorensis 3. par. tract. 1. cap. 4. quæst. 1. Alex. Alensis 3. par. sue summe qu. 13. art. 3. memb. 3. S. Bona. in 3. d. 13. art. 2. q. 2. & ibidem Ricard. & Gabriel dub. 3. Durand. dist. 14. q. 5. & in 4. dist. 1. q. 4. & Scotus ibidem quæst. 1. 4. & 5. Petrus de Soto in 2. par. de institutione Sacerdotum, Melch. Canus in relectione de Sacramentis par. 4. post 6. conclus. Andreas à Vega lib. 7. in Conc. Trid. cap. 13. & Vasquez to. 1. in 3. part. disp. 57. c. 5. qui eandem opinionem tribuit Ferrariensi: hanc esse probabilem affirmat Asturic. in sua electione de gratia Christi, quæst. 6. pag. 785.

Secunda sententia docet Christum ante ascensionem in cælum fuisse physicum diuinitatis instrumentum ad gratiam in nobis causandam, & ad miracula faciendâ; sed post ascensionem, cum à nobis & ab omnibus rebus corruptioni subiectis sit valde distans, prædicta moraliter tantum efficere, nisi forte aliquid eorum per Eucharistiâ, in qua realiter existit operetur. Hanc opinionem dicunt quidam tenuisse Victoriam, & in eam videtur inclinare Vega prædictus, ut ait Asturic. pag. 777.

Tertia sententia ab Astur. relata est quorundam Naz. in P. Thom. 3. partem.

recentiorum dicentium, Christum, nunc in cælo regnantem homines, ut instrumentum Dei præstitum iustificare, & miracula facere non per se ipsum immediate, sed mediantibus Angelis.

Ultima sententia est humanitatem Christi à primo instanti suæ conceptionis instrumentum, non morale tantum, sed etiam physicum fuisse diuinitatis ad gratiam in nobis causandam, & ad miracula faciendâ. Hanc perpetuo tenuit S. D. ut patet ex hoc art. & infra q. 48. art. 6. q. 52. art. 1. & 2. q. 56. art. 2. & q. 62. art. 1. & 1. 2. q. 112. art. 1. ad 1. & 2. & in 3. f. dist. 14. q. 1. art. 4. & de pot. q. 6. art. 4. Eandem sequitur Palud. in 4. f. dist. 1. q. 1. num. 32. & Sotus eadem dist. q. 3. art. 5. Capreol. ibidem ad argumenta contra secundam concl. & dist. 13. ad argumenta contra primam concl. Caiet. hic, qui non dicit oppositum in 2. 2. q. 178. ut ei imponit Asturic. in relectione de gratia Christi pag. 777. Eandem sententiam tuetur Medina super hoc art. dub. 3. Val. puncto 2. huius quæst. Suarez disput. 31. sect. 5. licet discorde in fundamento, de quo specialis erit controuersia, Asturic. de gratia Christi q. 6. dub. 4. conclus. 4. pag. 785. Aluar. disp. 66. & alij.

SVPPOSITIS iis, quæ diximus in præcedenti controuersia de causa principali, & iis, quæ in 1. p. q. 45. art. 5. contr. 2. scripsimus de physico tam creatæ, quam diuinæ virtutis instrumento, hic breuiter explicandus est modus, quo humana Christi natura physicum est instrumentum ad omnia opera miraculosa Deitatis. ad cuius euidenciam

Sciendum est primo, principium illud D. Tho. in 1. p. q. 45. art. 5. videlicet causa secunda instrumentalis non participat actionem causæ superioris, nisi in quantum per aliquod sibi proprium dispositiue operatur ad effectum principalis agentis, intelligendum esse de operari latissime sumpto ad omne genus actionis, passionis, & contactus corporei; ut ait idem S. D. in 2. 2. q. 178. artic. 1. ad 1. cuius verba sunt: Deus principaliter operatur, qui virtutur instrumentaliter, vel interiori hominis motu, vel etiam aliquo exteriori actu, seu etiam aliquo contactu corporali, corporis etiam mortui: quod intelligendum est de contactu non quocunque, sed qui terminus est motus localis alterius corporis alterum contingens: ut patet de cadauere proiecto in sepulchrum Elisei; quod ad tactum ossium Prophetæ fuit illico vitæ restitutum, & de muliere, quæ tactu simbræ Domini fuit à fluxu sanguinis liberata. Et cum omne corpus huius spheræ corruptibilis virtutes aliquas habeat actiua, puta caliditatem, frigiditatem & alias etiam sublimiores: ut patet in magnete, succino & in multis aliis mixtis, quæ mirabiles habent agendi virtutes sibi congenitas; consequens est Deum uti posse quocunque corpore, etiam localiter immoto, ad agendum effectum quemcunque miraculosum: potest etiam uti calefactione, infrigidatione & aliis corporum actionibus, quas sine motu locali per suas exercet virtutes naturales ad quemlibet etiam specialem effectum supra totum ordinem naturæ producendum: per has enim operationes modificatur & determinatur Dei principalis agentis operatio, & defertur eius imperium ad subiectum operis miraculosi, etiam si talis operatio instrumenti subiectum operis miraculosi non attingat. Quod si nulla ex prædictis interueniat ex parte corporis operatio, non solum frustra adhiberetur ad agendum, ut ait S. D. loco supra notato ex 1. part. sed nec vere esset instrumentum; & ideo non placet, quod ait Asturic. in allegata q. 6. pag. 813. videlicet sufficere determinatam aliquam habitudinem ex parte instrumenti ad subiectum operationis miraculose, etiam si nullam sibi propriam corpus habeat o-

Resolutio. Ex communi ratione, secundatio- no instru- menti phy- sici dei a- tur, quo modo Chri- sti humani- tas, sit phy- sicum in- strumentum diuinitatis.